

Årsrapport 2022

Regionkoordinatorer mot prostitution och människohandel,
region Väst

2023-01-26

Årsrapport 2022

Regionkoordinatorer mot prostitution och människohandel, region Väst

Återrapportering av uppdrag som regionkoordinatorer inom Nationellt metodstödsteam mot prostitution och människohandel vid Jämställdhetsmyndigheten.

Sammanfattning av året

Det gångna året har präglats av en rad omvärldsfaktorer vilka har haft såväl indirekt som direkt påverkan på vårt arbete mot människohandel och prostitution. Rysslands invasion av Ukraina har kommit att påverka framför allt det ukrainska folket men också hela det omvärldspolitiska läget med omfattande efterföljande konsekvenser. Under våren 2022 mobiliserade Jämställdhetsmyndigheten ett riktat arbete utifrån människor på flykts ökade risk för exploatering. Informationskampanjer, utbildningar, samverkan samt regelbundna nationella möten är några av de insatser som gjorts för att säkerställa att såväl yrkesverksamma som utsatta har getts kunskap och möjlighet att förebygga, upptäcka och stödja vid misstanke om människohandel.

Som en konsekvens av kriget har vi liksom andra myndigheter stått väl förberedda på en ökning av ärenden gällande individer från Ukraina. Vi har under året fått flertalet indikationer på att människor med exploateringssyfte sökt upp individer från Ukraina såväl utomlands som i Sverige vid exempelvis Migrationsverk, ankomsthallar, boenden etcetera. Vi har också fått redogörelser från region Stockholm att man sett en ökning av ukrainska kvinnor i prostitution. Vad gäller region Väst kan vi konstatera att vi under 2021, redan innan krigets utbrott, såg en ökning av individer från Ukraina och att siffran under 2022 är inte gör gällande någon markant ökning. Vi är väl medvetna om att vår statistik inte nödvändigtvis representerar verkligheten och tar med oss en fortsatt beredskap framåt och vidare diskussioner om eventuella insatser och interventioner som kan komma att behövas för att säkerställa att de som är utsatta identifieras.

Under 2022 har det i region Väst inrättats ett fysiskt center för myndighetsgemensamt arbete mot arbetslivskriminalitet (AKC). Tidigare gick arbetet under namnet RMS (Regional myndighetssamverkan). Inrättandet av AKC i regionen är ett led i det omfattande regeringsuppdrag mot osund konkurrens och under 2023 skall alla regioner i Sverige ha startat likande center. De myndigheter som finns representerade i AKC är Arbetsmiljöverket, Jämställdhetsmyndigheten, Polismyndigheten, Skatteverket, Försäkringskassan, Migrationsverket, Arbetsförmedlingen samt Åklagarmyndigheten. I samband med att AKC har inrättats i väst har arbetet för oss intensifierats och nedlagd arbetstid likaså. Vi har sedan starten i juni bemannat centret en halvdag i veckan samt deltagit vid styrgruppsmöten ett tillfälle i månaden. Utöver det har vi medverkat i det operativa arbetet i den mån vi haft möjlighet eller ansett det särskilt prioriterat.

Regionkoordinatorerna har sedan starten haft nära samarbete med polisens särskilda grupp mot människohandel. Statistiskt har majoriteten av de ärenden vi koordinerat genom åren kommit av deras arbete mot människohandel. Under det gångna året har människohandelsgruppen stått inför utmaningar som resursbrister och metodsvårigheter och under hösten har polismyndigheten i region Väst fattat beslut om att omstrukturera arbetet mot människohandel. Förändringen innebär att människohandelsgruppen avvecklas och att arbetet mot människohandel i stället läggs ut på befintliga spaningsgrupper inom IGOB. (Sektionen för internationell grov organiserad brottslighet)

Vi har sett en fortsatt ökad efterfrågan på kunskap om prostitution och människohandel och under det gångna året har vi genomfört ett stort antal

utbildningsinsatser och kunskapshöjande aktiviteter, flertalet i samarbete med Länsstyrelsen i Västra Götaland. En hög grad av samverkan med myndigheter, organisationer och verksamheter har genererat såväl ärenden som fördjupad metodutveckling inom området. Ambitionen under året har varit att verka för en allt större systematik och långsiktighet i arbetet mot prostitution och människohandel och förhoppningen har varit att vårt arbete på så sätt skall blir mer resurseffektivt.

Uppdragsbeskrivning

Sedan sommaren 2021 arbetar två personer heltid med uppdraget som Regionkoordinator mot prostitution och människohandel i region väst. Det görs ingen uppdelning gällande exploateringsform, båda tjänsterna innefattar alla åldrar och alla ändamål.

Samtidigt som tjänsterna har utökats har också uppdraget vuxit. I juni 2022 startades ett center mot arbetslivskriminalitet (AKC) upp i Göteborg och regionkoordinatorerna arbetar på centret en halvdag i veckan. Utöver det tillkommer tid för metodutveckling, styrgruppsmöten och operativt arbete.

Förutom att inflödet av antalet specifika ärenden ökar för varje år, växer också uppdraget när det gäller samverkan med andra myndigheter och organisationer och efterfrågan på utbildningsinsatser och andra kunskapshöjande aktiviteter.

Åtterrapportering ärenden och insatser

Under året har regionkoordinatorerna varit delaktiga i sammanlagt 80 ärenden varav 48 har rört människohandel och 32 sexuell exploatering/prostitution. Ärendena har initierats från olika håll, framför allt via polis, men också från bland annat migrationsverk, socialtjänst, frivilligorganisationer samt sjukvård. I enstaka fall har den utsatte sökt själv. Vad gäller människohandel har 35 ärenden rört människohandel för sexuella ändamål. De övriga har utsatts i arbetskraftsexploatering (15), tiggeri (2) och kriminalitet (2). I ett (1) fall har exploateringssyftet varit oklart. I flera ärenden har det förekommit multipel exploatering.

Nationalitet

Rumänien (18), Ukraina (11), Nigeria (9), Thailand (4), Ungern (4), Litauen (3), Brasilien (2), Bulgarien (2), Georgien (2), Spanien (2), Elfenbenskusten (1), Filipinerna (1), Ghana (1), Kina (1), Kyrgyzstan (1), Liberia (1), Marocko (1), Polen (1), Sierra Leone (1), Somalia (1), Sverige (1), Tanzania (1), Tjeckien (1), Turkiet (1), Zambia (1), Okänt (8).

Ålder

Av de 80 ärenden som registrerats under året har 72 utav ärendena rört vuxna individer och 8 ärenden har rört minderåriga. Av de minderåriga har 3 ärenden gällt barn 7–12 år och 5 ärenden gällt 13–17 år.

Kön

Av 80 registrerade ärenden var 65 kvinnor, 14 män samt 1 med annan könsidentitet.

ÅMP, Tryggt återvändande

Ansökan om ett tryggt återvändande via IOM initierats i fem fall. Tre av dessa har återvänt till sitt hemland, varav en till Rumänien, en till Filipinerna och en till Marocko. Övriga personer har av olika anledningar återtagit sin ansökan.

Utbildningar och kunskapsbärande insatser

Vi har under året genomfört 26 utbildningar samt 19 intervjuer. Utbildningarna har i stor utsträckning varit riktade till kommuner och socialtjänst men här återfinns även bland annat hälso-sjukvård, idéburen sektor, hotell- och besöksnäring, universitet med flera.

Utbildningsinsatser och samverkan

Vi har under året deltagit vid de nationella metodstödsteam (NMT), regionkoordinatormöten samt de regionala prostitution- och människohandelsmöten (POM) i såväl Västra Götaland som i Halland. Det sedan länge nära samarbetet med Länsstyrelsen i Västra Götaland har ytterligare systematiserats och fördjupats med regelbundna samverkansmöten för såväl planering som genomföranden av en rad utbildningsinsatser under året som gått. Bristen på stödinsatser för personer som har erfarenhet av sex mot ersättning har fortsatt uppmärksammas i allt högre grad och vi ser att fokus på frågan ges allt större utrymme. Då flera kommuner i regionen redan under 2021 efterfrågade stöd i att upprätta handlingsplaner gällande prostitution och människohandel har vi under året erbjudit kompetenshöjande insatser till hela regionen. Tillsammans med Mikamottagningen, Kastverksamheten samt Länsstyrelsen Västra Götaland har vi genom ett gemensamt utvecklingsarbete genomfört utbildningar samt workshops i syfte att få kommunerna att själva starta i gång ett arbete internt i respektive kommun. Arbetet kommer att fortlöpa under 2023 där vi kommer att erbjuda ett mer riktat metodstöd till de kommuner som efterfrågar detta.

Som en del av det utökade stödet till kommunerna har vi med hjälp av Länsstyrelsen Västra Götaland och tillsammans med Mikamottagningen och Kastverksamheten producerat ett antal inspelade föreläsningar riktad till socialtjänsten. Filmerna ska ses som grundutbildningar gällande prostitution och människohandel och ska lanseras i början av 2023. Om en socialtjänst efter att de tagit del av föreläsningarna önskar en fördjupning i ämnet så ska det kunna erbjudas.

Under året har Regionkoordinatorerna, Kastverksamheten, Mikamottagningen, polisen och Länsstyrelsen Västra Götaland genomfört en utbildningsinsats tillsammans med Göteborg & Co riktad särskilt mot besöksnäringen. Arbetet har syftat till att ge personal inom Göteborg & Co kunskap i ämnet samt verktyg att

använda vid planering och genomförande av evenemang i staden. Detta har skett genom utbildande frukostseminarier och workshops. I oktober genomfördes en heldagskonferens riktad till hotellen i regionen för att stärka dem i att motverka prostitution och människohandel. I samband med konferensen konstituerades också ett nytt nätverk "Nätverket mot prostitution och människohandel i Väst" för näringsidkare och kultur- och evenemangsbranschen. Ambitionen är att nätverket ska underlätta samverkan samt generera fortsatta kunskapshöjande insatser och aktiviteter. Även delar av idéburen sektor ingår i nätverket.

Utöver de ovanstående mer systematiska utbildningsinsatserna, har vi genomfört flertalet konferenser och utbildningar. De har bland annat riktat sig mot hälso- sjukvårdspersonal, socialförvaltningar, polis och universitetsstudenter.

Under hösten deltog regionkoordinatorerna i Väst i två av tre kunskapsinhämtande resor som arrangerades av Östersjöstaternas råd (CBSS) i samverkan med Jämställdhetsmyndigheten. Resorna gick till Berlin och Bryssel och fokus var erfarenhetsutbyte och informationsinhämtning i arbetet mot arbetslivskriminalitet och arbetskraftsexploatering.

Trender

Vid sidan av att antalet ärenden ökar så ser vi också en markant ökning av föreläsningar och utbildningsinsatser. Vi ser en tendens att det strategiska arbetet tar en allt större del av arbetet i samband med att uppdraget växer. I det strategiska arbetet ingår kunskapshöjande insatser, metodutveckling, planering av insatser i samverkan med andra myndigheter med mera. Vår expertkunskap blir också alltmer efterfrågad i en rad olika sammanhang, bland annat av de statliga utredningar som pågår gällande exitprogram för personer utsatta i prostitution, pornografi och arbetet mot arbetslivskriminalitet.

Införandet av AKC har medfört ett ökat fokus på arbetskraftsexploatering, vilket för vår del har inneburit att allt större del av våra resurser tas i anspråk för detta arbete. Vi ser vikten av att vi regionkoordinatorer är med i utvecklingsarbetet av AKC för att bevaka att potentiellt brottsutsatta ska uppmärksammas och att fler ärenden ska leda till polisutredning gällande människoexploatering. Samtidigt innebär detta en fokusförskjutning avseende exploateringsform och det är angeläget att bevaka att frågan om sexuell exploatering inte bortprioriteras, särskilt med bakgrund av att polisen remitterar färre ärenden gällande koppleri och människohandel sexuella ändamål till oss.

Under året har vi fått allt färre ärenden från polisens människohandelsgrupp. Vi ser det som en följd av de utmaningar som beskrivits ovan som människohandelsgruppen stått inför under året. Av erfarenhet vet vi att ett tätt samarbete mellan regionkoordinatorerna och människohandelsgruppen har lett till ett bättre omhändertagande av den brottsutsatte och till en ökad möjlighet till polisutredning och fällande dom. Eftersom brottsutsatta sällan själva kontaktar myndigheter eller anmäler brott krävs många gånger ett omfattande spaningsarbete för att få till stånd en polisutredning. Polisen i region Väst har nu valt att omorganisera arbetet och människohandelsgruppen avvecklas. Arbetet mot människohandel läggs i stället ut på befintliga spaningsgrupper inom IGOB. Vår

förhoppning är att detta ska leda till utökade resurser för polisen i arbetet mot människohandel men vi ser risker. Arbetet mot människohandel är komplext och kräver många gånger långa spaningar och omfattande resurser. I konkurrens med annan grov kriminalitet i regionen är vår farhåga att människohandelsbrottet inte kommer att prioriteras.

De ärenden från polisen som kommit till oss genom deras arbete mot köp av sexuell tjänst har också minskat. Det skulle kunna vara en konsekvens av att det numer är en uppgift som ska utföras av lokalpolisområdena. En farhåga är att arbetet stannar vid att lagföra sexköpare men att individer som säljer sex inte erbjuds hjälp eller adekvat information. Det kan också hänga ihop med att det i vissa fall saknas kunskap om att vi som resurs finns att tillgå.

Metodutveckling

Hedersproblematik och människohandel

Under året har kopplingen mellan människohandel och hedersproblematik uppmärksammas och problematiserats både regionalt och nationellt av flera aktörer och myndigheter. Under året har vi därför påbörjat samverkan med Regionalt Stödcentrum Heder i Göteborgs Stad. Vi har även lyft in frågan i våra föreläsningar och kompetenshöjande insatser. Vi ser ett fortsatt behov av att stärka vår kompetens kring heder, för att kunna uppmärksamma heder i ärenden och på sätt erbjuda adekvat stöd.

Barn i sexuell exploatering

Under de senaste åren har antal barnärenden varit få. Dialog har under året förts med samordnare för polisens människohandelsgrupp för ett gemensamt riktat arbete gentemot barn utsatta för exploatering. Något sådant arbete har inte kommit till stånd, mycket beroende på att polisen resurser har varit begränsade. Vi kommer att ta med frågan in i nästa år. Under året har vi regionkoordinatorer som ett led i det uppsökande arbetet skapat en profil på olika nätforum i syfte att identifiera minderåriga i exploatering. Vi har dock inte upplevt metoden som effektiv då vi utan riktat samarbete med polis har svårt att leda arbetet vidare. Vi ser också behovet av att lyfta ärendeprocessen runt barn då vi upplever att kunskapsnivån om barn i människohandel fortfarande är allt för ojämn hos de socialsekreterare som handlägger ärendena.

Människoexploatering i arbetslivet

Under hösten 2022 har metodarbetet på det nyinrättade centret mot arbetslivskriminalitet (AKC) fördjupats alltmer och under 2023 är tid avsatt för såväl utveckling av mer riktade fokusområden som allmän metodutveckling. Arbetet har också påbörjats med att systematisera strukturen för kommunikation i samband med arbetsplatsinspektioner. Detta gäller särskilt vid de tillfällen när insatserna inte leds av gränspolisen. AKC behöver utveckla samverkan med lokalpolisområdena i hela regionen samt med kommunerna då de också bedriver ett operativt arbete mot arbetslivskriminalitet. Det är av stor vikt att samtliga aktörer har kännedom om vad som görs i regionen för att undvika såväl

ineffektivitet i arbetet som frustration hos de som berörs av inspektionerna. Vidare ser vi vinster med att systematisera samverkan och vid lämpliga tillfällen genomföra gemensamma arbetsplatsinspektioner. Arbetet med partssamverkan fortsätter och kommer att utökas med fler kontakter och möten med både arbetsgivar- samt arbetstagarorganisationer under 2023.

Avslutande reflektion

Arbetet som regionkoordinatorer mot människohandel innebär såväl strategiskt som operativt arbete och vi rör oss alltjämt emellan internationella, nationella, regionala och lokala nivåer. Varje nivå har sina förutsättningar och att laborera och verka för integrering mellan dessa nivåer är en viktig del av vårt uppdrag.

Under de senaste åren har prostitution och människohandel fått allt större uppmärksamhet och behovet av kunskap och metodstöd har ökat i regionerna. Detta har som vi tidigare nämnt inneburit ett alltmer omfattande strategiskt arbete för oss. Vi vet att arbetet på såväl individnivå som samhällelig nivå kräver tät och nära samverkan och att det är genom just ett sådant arbete vi når goda resultat.

Då regionen är stor tillika uppdraget som regionkoordinatorer har det känts nödvändigt att vi på olika sätt värderat och reflekterat över hur vi mest effektivt når ut och för att de insatser vi gör i så stor utsträckning som möjligt ger ringar på vattnet. Det nära samarbetet med de två länsstyrelserna i regionen är goda exempel på detta. Tillsammans med länsstyrelserna har vi under året arbetat fram gemensamma forum och samverkansformer och där behov av kompetensförsörjning på ett systematiskt sätt har kunnat identifieras, tillgodoses, och följas upp.

I takt med att allt fler kommuner mobiliserar och bygger upp interna strukturer för stödjande och skyddande insatser synliggörs målgruppen och dess utsatthet i allt större utsträckning. Även arbetet mot arbetskraftsexploatering och införandet av AKC har satt ljus på en omfattande samhällelig problematik som ställer krav på såväl metodutveckling som myndighetsgemensam samverkan för att identifiera och tillgodose utsatta personers behov. Vi ser ett fortsatt stort behov framåt av stöd och kompetensförsörjning inom hela området människohandel och prostitution och reflekterar över sårbarheten i den begränsade resurs vi är. Med endast två heltidstjänster på 55 kommuner behöver vi allt oftare ställa behov mot varandra och önskan är därför en utökning av resurser till uppdraget som regionkoordinator. Vi efterlyser också en mer fördjupad dialog om hur framtidens arbete med denna fråga på bästa sätt organiseras och systematiseras. Då målet är att identifiera och stödja individer utsatta för människohandel tillika en effektiv brottsbekämpning inom området är det av yttersta vikt att vi inte tappar frågan kring hur vi säkerställer att utsatta individer får sina rättigheter tillgodosedda i varje enskilt fall.

Göteborg 2023-01-26

Åsa Ekman

Emilie Holmström Ryffé

Socialförvaltningen Centrum

Telefon: 031-365 00 00 (kontaktcenter)

E-post: socialcentrum@socialcentrum.goteborg.se

